הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת פלוגתא דרשב"ג ורבנן דתניא [א]קרדום שאבד בבית הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו רשב"ג אומר הבית טהור שאני אומר השאילו לאחר ושכח או שנטלו מזוית זו והניח בזוית האחרת ושכח זוית מאן דכר שמיה חסורי מחסרא והכי קתני קרדום שאבד בבית הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו או שהניחו בזוית זו ומצאו בזוית אחרת הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו מזוית זו והניחו בזוית אחרת רשב"ג אומר הבית טהור שאני אומר השאילו לאחר ושכח או שנטלו מזוית זו והניח בזוית זו ושכח אמר רבא [ב]עכבר נכנס וככר בפיו ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה מפני שאין דרכו של עכבר לפרר ואמר רבא [ג]תינוק נכנס וככר בידו ונכנס אחריו ומצא פירורין א"צ בדיקה מפני שדרכו של תינוק לפרר בעי רבא עכבר נכנס וככר בפיו ועכבר יוצא וככר בפיו מהו מי אמרינן היינו האי דעל והיינו האי דנפק או דילמא אחרינא הוא אם תמצא לומר [ד]היינו האי דעל והיינו האי דנפק עכבר לבן נכנס וככר בפיו ועכבר שחור יוצא וככר בפיו מהו האי ודאי אחרינא הוא או דילמא ארמויי ארמיה מיניה ואת"ל [ה]עכברים לא שקלי מהדדי עכבר נכנס וככר בפיו וחולדה יוצאה וככר בפיה מהו חולדה ודאי מעכבר שקלתיה או דילמא אחרינא הוא דאם איתא דמעכבר שקלתיה עכבר בפיה הוה משתכח ואת"ל [ו]אם איתא דמעכבר שקלתיה עכבר בפיה הוה משתכח עכבר נכנס וככר בפיו וחולדה יוצאה וככר ועכבר בפי חולדה מהו הכא ודאי איהו הוא או דילמא אם איתא דאיהו ניהו ככר בפי עכבר משתכח הוה בעי אישתכוחי או דילמא [ז]משום ביעתותא הוא נפל ושקלתיה תיקו בעי רבא ככר בשמי קורה צריך סולם להורידה או אין צריך מי אמרינן כולי האי לא אטרחוהו רבנן כיון דלא נחית מנפשיה לא אתי למיכלה או דילמא זימנין דנפל ואתי למיכלה ואם תמצי לומר [ח]זימנין דנפל ואתי למיכלה ככר בבור צריך סולם להעלותה או אין צריך [ט]הכא ודאי דלא עבידא דסלקה מנפשה או דילמא זימנין דנחית למעבד צורכיה ואתי למיכליה את"ל זימנין דנחית לצורכיה ואתי למיכלה ככר בפי נחש צריך חבר להוציא או אין צריך [י]בגופיה אטרחוהו רבנן בממוניה לא אטרחוהו רבנן או דילמא לא שנא תיקו: **מתני'** [א]ר' יהודה אומר בודקין אור י"ד ובי"ד שחרית ובשעת הביעור וחכ"א [כ]לא בדק אור י"ד יבדוק בי"ד לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד [א]לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד [ג][ל]ומה [ג]שמשייר יניחנו בצינעא כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו: **גמ'** מ"ט דרבי יהודה רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו כנגד שלש השבתות שבתורה [1]לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור [2]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם [3]אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מתיב רב יוסף רבי יהודה אומר כל שלא בדק בשלשה פרקים הללו שוב אינו בודק אלמא במכאן ואילך הוא דפליגי מר זוטרא מתני הכי מתיב רב יוסף רבי יהודה אומר כל שלא בדק באחד משלשה פרקים הללו שוב אינו בודק אלמא בשוב אינו בודק הוא דפליגי אלא רבי יהודה נמי אם לא בדק קאמר והכא בהא קמיפלגי מר סבר מקמי איסורא אין בתר איסורא לא גזירה דילמא אתי למיכל מיניה ורבנן סברי לא גזרינן ומי גזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיניה והא [ד]תנן משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים שהם מלאים קמח וקלי

שלא

הבית טמא. כל כלי הבית טמאין שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ומישמש בכל כלי הבית: **זוית מאן דכר שמיה.** פתח באבוד וסיים בנמצא בזוית אחרת: **חסורי מיחסרא והכי קתני שאני אומר אדם טמא נכנס לשם.** ולקחו לאבוד וגבי מצא בזוית אחרת שמא אדם טמא הניחו שם רבן שמעון כו'. וגבי חמץ נמי לרבנן חוששין שמא עכבר עשה וכיון דחוששין לעכבר יש לחוש נמי לא זהו אלא אחר ולרבן שמעון תולין באדם עצמו שהוא עשה ושכח וא"צ בדיקה: **ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה.** ואין תולין הככר בו שאין דרכו של עכבר לפרר ולא זהו ככר שהכניס העכבר: **אם תמצא לומר היינו האי כו'.** דאי פשטת ליה דחיישינן דילמא אחרינא הואי תו לא צריכנא למיבעי שחור ולבן אבל אי פשטת ליה דלא חיישינן אכתי שחור ולבן מיבעיא לן: **ארמוייה.** השליכו ממנו ונטלו הוא. ומצינו בחגיגה (דף טו:) אי נקטיה ביד מאן מרמי ליה מן ידי: **לדידיה הוה שקיל ליה.** את העכבר עצמו היה מביא: **ככר ועכבר בפי חולדה.** עכבר נכנס וככר בפיו וחולדה יוצא' כשנכנס בו לבדוק ובפיה ככר מכאן ועכבר מכאן: **ככר בפי נחש.** בעיא באנפי נפשה היא ולא דמי להנך דלעיל ול"ג את"ל: [ה]**לא אטרחוהו.** ויבטל בלבו: **בממוניה.** לשכור חבר: **מתני' בתוך המועד.** בשעה ששית שהוא מועד הביעור: **לאחר המועד.** משש שעות ולמעלה עד שתחשך[ו]: **גמ' שלש השבתות.** שלש לשונות של השבתה ראייה מציאה והשבתה: **אלמא במכאן ואילך הוא דפליגי.** ולאו במידי אחרינא דרבי יהודה לא מצריך שלש בדיקות אלא הכי קאמר או אור לארבעה עשר או שחרית או בשעה ששית ורבנן אמרי אם לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחריו: **ומר זוטרא מתני.** בהדיא באחד משלשה פרקים: **לבתר איסורא לא.** יבדוק דגזרינן דילמא איידי דעסיק ביה אתי למיכל מיניה: **משקרב העומר.** בו ביום יוצאים ומוצאים שוקי ירושלים מלאים קמח וקלי מן החדש למכור וקודם י"ט נקטף ונטחן ונתייבש הקלי בתנור:

שלא

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת פלוגתא דרבן שמעון בן גמליאל ורבנן. דלרבנן צריך בדיקה דחוששין שמא עכבר עשה ולא זהו שהניח ולית להו לרבנן הוא שאבד הוא שנמצא אלא כרשב"ג דאמר תיבדק כל השדה כולה אי נמי אתי אפי' כר' ומיירי כגון שאין יודע כמה ככרות הניח וצריך בדיקה שמא לא מצא כולם:

שאני אומר אדם טמא נכנס לשם. וא"ת דהכא ובפרק קמא דחולין (דף ט:) גבי צלוחית תלינן באדם טמא ובפרק קמא דנדה (דף ד.) גבי ככר הנתון על גבי הדף ומדף טמא מונח תחתיה תלינן באדם טהור ותירץ ר"ת דאמר בפ"ק דשבת (דף טו:) גזרו על ספק כלים הנמצאים ולא גזרו על ספק אוכלין הנמצאים אי נמי גבי ככר רגלים לדבר שטהור הניחו שלא יפול על המדף ויטמא[ז]:

מפני שדרכו של תינוק לפרר. ומיירי שיש פירורין כדי כל הככר ולכך אין צריך בדיקה ואפי' לרבן שמעון בן גמליאל דאמר תיבדק כל השדה כולה הכא רגלים לדבר יש שהפרורים מן הככר שהרי מיד נכנס אחריו:

מי אמרינן היינו הא דעל היינו הא דנפק. ואפילו לרשב"ג דאמר תיבדק כל השדה כולה הכא רגלים לדבר שהרי הוא עם הככר:

או דילמא אחרינא הוא. ואפי' לר' דאמר הוא שנמצא הוא שנאבד הכא חיישינן דמסתמא הראשונה נשאר בבית וזהו אחר שילא:

בממוניה לא אטרחוהו רבנן. פי' הכא דוק' דשמא יוליכנה או יאכלנה אבל היכא דאיכא חמץ אמר לעיל (דף ו:) דניחא ליה לאינש דליעבד מצוה בממוניה:

ואם לא בדק בתוך המועד. פי' הקונטרס בשעה ששית וקשה לרבי יהודה קרי ליה שעת הביעור ולמה שינה לשונו אלא בתוך המועד היינו מתחלת שבע עד סוף הפסח ולאחר המועד יבדוק כדי שלא יתערב לו חמץ של איסור בשל היתר ויאכלנו ורש"י לא רצה לפרש כן מפני שפירש במשנה בודקים שלא יעבור בבל יראה:

קולרין

עין משפט נר מצוה

עו א מיי' פי"ב מהל' משכב ומושב הל' טז ופ"ג מהל' חמץ הל' יב טוש"ע א"ח סי' תלט סעיף ד:
עז ב ג מיי' פ"ג מהל' חמץ הל' ח ט טוש"ע א"ח סי' תלח סעיף א:
עח ד ה ו ז מיי' שם הל' יג וטור שם:
עט ח ט מיי' שם הל' יד וטוש"ע שם ס"ג:
פ י מיי' שם הל' יג:
פא כ מיי' פ"ג מהל' חו"מ הל' ה סמג עשין לט טוש"ע א"ח סי' תלג:
פב ל מיי' שם הל' ג וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תלג סעיף א:

רבינו חננאל

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת, חלוקת רשב"ג ורבנן, וקיימא לן כרבנן דאמרי הבית טמא, שאני אומר אדם טמא נכנס לבית ונטלו מזוית זו והניחו בזוית אחרת. אמר רבא עכבר נכנס וככר בפיו נכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה, שאין דרך עכבר לפרר, אלא העכבר עם הככר שנטל הלך (בו) ואלו הפירורין אינן ממנו, לפיכך צריך לבדוק, אבל אם נטל תינוק ככר ונכנס לבית ונכנס אחריו ומצא פירורין אין צריך בדיקה, שכן דרך התינוק לפרר. בעי רבא עכבר נכנס וככר בפיו ועכבר יוצא וככר בפיו כו'. בעי רבא ככר בשמי קורה צריך סולם להורידו או לא כו'. בעי רב אשי ככר בפי נחש צריך חבר להוציאו או לא כו'. אלו כולן עלו בתיקו. מתני' רב יהודה אומר בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור. ירושלמי בשעת הביעור רבא אמר שעה חמישית. וחכמים אומרים לא בדק באור ארבעה עשר יבדוק בי"ד כו'. כלומר אין צריך לבדוק שחרית בי"ד אלא אם לא בדק באור י"ד. אבל אם בדק אור י"ד אין צריך אחרי כן בדיקה כלל. פירש רב חסדא טעמא דר' יהודה דבעי שלש בדיקות, כנגד שלש אזהרות שהזהירה תורה על השבתת חמץ. ומותבינן עליה מהא דר' יהודה אומר כל שלא בדק באחד משלשה פרקים הללו שוב אינו בודק, אלמא ר' יהודה חדא זימנא בעי. ואוקימנא לעולם חדא זימנא בעי, ובהא פליגי, ר' יהודה סבר עד שעת ביעור בודק, שאם ימצא חמץ ישרפנו, אבל אחר זמן ביעורו אינו בודק, חיישינן דילמא אתי למיכל מיניה. וחכמים אומרים בודק בתוך המועד ולאחר המועד. פירוש כגון שהיה במדינת הים, ובא אחר הפסח שבודק, ואם ימצא חמץ שורפו, ולא חיישינן דילמא אתי למיכל מיניה. ואקשינן ומי גזר ר' יהודה, והתנן במנחות פרק [ר"י] משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים מלאין קמח וקלי

מסורת הש"ס

א) [לעיל ג: מנחות סז:], ב) [לעיל ט: ועי' רש"י שם], ג) [לשון הר"ן הביאו מהרש"ע ומה שמשייר בלילה לצרכו שיאכל בלילה גם בבוקר], ד) מנחות סז:, ה) [נ"ל אמר ד"ה בממוניה], ו) [עי' פירש"י מנחות סו: ד"ה יבשעת], ז) [ועי' תוס' חולין ט: ד"ה שאין].

* * *

תורה אור השלם

1. מַצּוֹת יֵאָכֵל אֵת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ: שמות יג ז
2. שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: שמות יב יט
3. שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְּׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי: שמות יב טו

* * *

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] מתני' לא בדק כו' לאחר המועד. עי' ערוך ערך מעל ודו"ק:

* * *

מוסף רש"י

ארמויי. נטל מידו (חגיגה טו:). ובשעת הביעור. בשעה ששית, אבל מכאן ואילך לא יבדוק אפילו לא בדק קודם, דגזרינן משום דלמא אתי למיכל כשמוצא אותו בפסח (מנחות סו:). לא בדק בתוך המועד. כלומר במועד שריפתו, דהיינו בשש (שם). יבדוק לאחר המועד. בתוך הפסח עצמו ולא גזרינן דלמא אתי למיכל מיניה (שם). ומה שמשייר. אחר בדיקתו לאכילתו (לעיל ט.). משקרב העומר יוצאין. מיד כשיוצאין מוצאין שוקי ירושלים מלאות קמח וקלי מתבואה חדשה (מנחות סז:).